

reliquarum dignitatum personis, presentibus vel futuris, notum sit quod petiit a nobis quidam fidelis noster Reinaldus comes, filius Othonis cognomento Willelmi, viri illustrissimi, quatenus Cluniacensi cœnobio in honore primorum cœli, Petri videlicet et Pauli constructo, cui præest reverendus Pater Odilo, concederemus per hoc nostræ auctoritatis præceptum ecclesiam sive monasterium in honore Dei et Salvatoris Jesu Christi, ejusdemque Genitricis Mariæ, sanctique Petri apostoli, necnon et sancti Nicolai confessoris almi consecratum, ad habitandum ibi Cluniacenses monachos, qui tam pro nostra quam omnium salute Deo assidue preces et vota persolvant. Concedimus ergo jam dicto cœnobio præfatum locum, situm in episcopatu Vesuntionensi juxta Poltiniacum, in loco qui recte Vallis vocatur constitutum, cum terra et decimis, seu omnibus sibi pertinentibus, et a bonæ memoriæ Othone, cognomento Willelmo, sive Reinaldo ejus filio, vel ab aliquo possessore ibi collatis seu conferendis, et cunctis ibi undecunque in regno nostro acquisitis, vel in perpetuum acquirendis. Ad præsens quoque quatuor ferreas caldarias, situsque earum in salinis, et vineas quæ quondam fuerunt Beatricis, et omnia quæ Cluniacenses monachi in prædicto burgo acquisierint. In burgo etiam Giosonensi, quod quia ibi acquisierunt, vel præterea acquirere potuerunt, villam denique Glenonem, cum ecclesia et decimis, cum servis et ancillis, cum vineis, silvulis, pratis, ruribus,

A campis, pascuis, omni omnino terra culta videlicet et inculta, cum cunctis ubicunque positis ad eandem villulam pertinentibus. Villam quoque Mediolanum, ecclesiamque, cum decimis et omnibus suis pertinentiis, maximeque æternam consuetudinem in silva Maydunensi : villam quoque Vesanensem, cum ecclesia et decimis, et cunctis ad eandem villam pertinentibus, locum etiam qui dicitur Mutua, et omnia ad se pertinentia. Sed et Guntherium Popilianensem, cum omnibus quæ ipse visus est habere, tam in alodis quam in beneficiis comitum, et cuncta omnino possessione ejus, piscariam quoque Guiriacensem, cum omni terra ad eam pertinenti. Præfati igitur Reinaldi comitis, vel aliorum fidelium nostrorum obtemperantes petitioni, cum consensu conjugis B Yrmengardis, concedimus, sicut dictum est, Cluniacensi cœnobio omnia superius memorata, ac velut j n diximus deinceps acquirenda, ad tenendum et jure perpetuo possidendam, sine cujuslibet personæ, vel nobis succedentis in regno, vel alterius cujuscunque ordinis seu dignitatis contradictione, vel ulla ab aliquo ibi retenta consuetudine. Et hoc ut a nobis verius credatur, et a posteris nostris non frangatur, propria manu nostra roboravimus, et sigilli nostri impressione insigniri jussimus.

Signum domni Radulfi regis.

Actum Logis, anno Incarnationis 1020, regnante Radulfo rege anno xxxv.

HENRICUS I FRANCORUM REX

(An. 1031-1060.)

DIPLOMATA

I.

Pro monasterio S. Salvii apud Monsterolum. — Henricus avi sui Hugonis patrisque Roberti donationes eidem loco factas confirmat.

(Anno 1042.)

[Dom MABILL. *Annal. Bened.*, t. IV, Append., p. 735, ex chartario S. Salvii.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, ego Heinricus gratia Dei Francorum rex, etc.

Unde loco S. Wingaloei Monsteroli sito a pluribus collata, præcepto nostro auctoritatis firmamus et sigilli nostri impressione signare præcipimus. In primis ea quæ a nostra liberalitate vel patris mei Roberti, vel avi mei Hugonis prædicto loco concessa sunt, scilicet molendinos duos cervisiæ usibus deservientes, a me alterum cum quinque accolis, et alterum ab avo meo prædicto Hugone cum decimo pontis denario, et duabus ecclesiis in memoria sancti Judoci sacratis, quarum una est infra munitiorem, alia super fluvium..... cum piscatoria aquæ ab

C.

Atimacho usque.... Addimus præterea firmando ea quæ pater meus contulit, tres ecclesias, unam scilicet in honore sancti Petri, aliam in honore sancti Wingaloei, tertiam in honore sancti Salvii sacratas; et transitum novæ villæ... Inculcamus præterea corroborando ea quæ a primis fundatoribus loci sunt collata, scilicet a Hilgodo comite, qui prædictum sanctum nuper a partibus Britannicæ propter metum piratarum deportatum hospitio cum liberalitate et munificentia tempore Ludovici imperatoris filii Caroli Calvi suscipiens, dedit illi, in primis atrium publicum, sepulturam scilicet advenarum et peregrinorum, deinde novem mansos subtus Firmitatem.... His addimus nostra auctoritate ea quæ contulerunt Herlewinus comes, Raynerus, Hato, Scylaldus, Wenerannus, Clarboldus, Altonus comes, Anscredus, Saleco, Arnulfus comes, Balduinus comes, Gonfridus, Benzelinus, Alfridus, Hagano, Augerus clericus, Balduinus marchisus, Ingerannus

comes, Rodulfus, Landricus-Largus, Hato, Framericus, Hugo, Wallerus, Herleholdus, quorum primus Herlewinus comes dedit in villa Sguira ecclesiam unam in honore sancti Vedasti, et villam quae Longum pratum dicitur, cum silva et arabili terra et pratis. Dedit denique villam Silviniacum, etc.

Actum Mons-eroli publice anno incarnati Verbi millesimo quadragesimo secundo, et regni Henrici regis undecimo. Ego Balduinus cancellarius regis rel. gendo subscripsi (1).

II.

Placitum pro cenobio Sancti Medardi adversus Robertum Codiciacensem.

(Anno 1047.)

[Dom. MABILL., *De re diplom.*, lib. VI, p. 604, ex chartario S. Medardi.]

Ea usque inolitum humanitatis vitium videmus profusum, ut principale quod est naturae suis quodammodo nebulis obfuset, et abjecta puritate simplicitatis, girum laboris delectabiliter sub jugo cui se sponte supposuit, portet. Unde necessario testimonii eget simplicitas rara fulciri, quoniam nequit aliter humanae malitiae multiplicata versutia vinci. Hac ex causa Raynoldi abbatis Sancti Medardi et Roberti de Codiciaco altercatio longa in praesentium usque Henrici invictissimi regis Francorum perducta, ejus est in justo judicio et regali auctoritate finita. De pluribus quae tyrannica vi facere injuste valebat in abbacia, regeque jubente res eadem ratio finita altercationis his conclusa et firmata est litteris ad testimonium veritatis, ne ultra praedictus miles vel ejus posteritas in aliquo submurmuret, quemadmodum saepissime super ecclesias insatiabilis cupido mortalium facere solet. Notum sit ergo omnibus sanctae Dei Ecclesiae filiiis et fidelibus, tam futuris quam praesentibus, quoniam Rainaldus gratia Dei constitutus abbas cenobii quod praeter moenia Suessionicae urbis fundatum est in honore sancti Medardi, magna necessitate compulsus Henricum regem adiit in abbacia Sancti Stephani, in loco qui dicitur Codiciacus, coram episcopis et abbatibus ac nobilibus multis qui infra notati sunt stipulandae causa veritatis; et supra Robertum pro eustumis quamplurimis, contra jus et fas in eadem abbacia scilicet ab ipso levatis, querimonias intulit auribus piissimi regis, adfuit ille regia coactus praecipione, et quae injuste praesumpserat et levaverat, licet diu frustra nitens defendere, tandem tam jussu potentissimi principis quam praesentium ratione firmissima noluit victus, id solum quod infra subseripsimus, in abbacia sibi deberi, de praeteritis po-

(1) *Sequitur in chartulario charta Widonis comitis Pontivi concedentis cenobio sanctorum confess. Salvii et Wingaloci omnes hannos et omnes de quibuscumque torfacturis justitias, quas antecessores sui tenuerunt, etc., an. MC Romanae sedis praesidente domno papa Raynero, cognominato Paschasio, Remensis ecclesiae archiepiscopatum tenente Manasse, sanctae Ambianensis ecclesiae Perreveno [i. Gervino] pontifice, Normanno hujus loci abbate, Philippo rege cum filio Ludovico anno XL. Franco-*

nitens compulsus annuit. Si abbati aut ministris ejus de hominibus forensibus, sicuti de levis ac aliis tortu finibus, quidpiam potentum aut vicinorum aliquid fecerit injustum, et abbas aut ministri ejus per se poterunt habere et recipere rectum, in hoc non Robertus neque posterius ejus nihil clamantibus habebunt. Si autem abbati aut ministri ejus ad obtinendam justitiam defecerit virtus, et ob hoc ipse Robertus aut posterius ejus ab abbate aut ministro ipsius moniti fuerint et invitati ad faciendam defensionem; si per eos justitiam receperint, tunc et justitia, quam vulgo vocant Legem, tertiam partem habebunt. Quia igitur de justis et injustis eustumis ad hanc solam multorum testimonii recognitionem est adductus; idoneorum testimonii nominibus quibus praesentibus id actum est et firmatum, haec inferius signavimus, ne (quod posthac nunquam fieri credimus) ad amplius requirendum vel ipse respirare audeat, vel suorum aliquis posterorum. Et si ulterius fieret, jussu regis in praesentiarum omnes episcopi qui subscripti sunt, anathematizarentur, quod rex propria manu firmavit, atque sigillo regis auctoritatis consignari fecit.

Signum Widonis Remorum archiepiscopi. Signum Beraldi Suessionum episcopi. Signum Walteri Verdensium episcopi. Signum Gibuini Laudunensis episcopi. Signum Drogonis Belvacensium episcopi. Signum Rogeri Catalaunensis episcopi. Signum Frolandi Silvanectensis episcopi. Signum Rainaldi comitis. Signum Guidonis filii ejus. Signum Drogonis. Signum Godefridi. Sancti Quintini militis. Signum Balduini. Signum Walteri Albani. Signum Willemi fratris ejus. Signum Widonis vicecomitis. Signum Guidonis de Cerchia. Signum Wazelinii de Charneyo. Signum Widonis marescalci. Signum Drogonis prepositi. Signum Olardi. Signum Odolphi Camerarii. Signum Ganzelini. Signum Fulconis. Signum Everaldi filii Hesselini. Signum Gerardi. Signum Viviani. Signum Aelberti: Signum Henrico regis Francorum invictissimi.

Descripta vice Rainoldi cancellarii jubente Rainoldo abbate, anno incarnati Verbi millesimo quadragesimo septimo (2), indictione quinta decima, regni vero Henrici regis nono decimo.

III.

Henricus I rex Francorum canonicis Carnotensium liberum concedit fiscum Unigradum.

(Anno 1048.)

[*Call. Christ.* t. VIII, p. 500]

In nomine sanctae et individuae Trinitatis, Patrum sceptrum tenente. Ego Wido Pontivorum comes etc. Sig. Agnetis mee filiae.

(2) In chartario scriptum erat, *anno incarnati Verbi millesimo quadragesimo nono*; at reponendum *septimo*, si indictio hic recte scripta est, decem enim annis Henrici regni ab ejus coronatione, anno 1048 facta. Confer placitum Philippi regis contra Albertum Cauciacensem. Illic extra ordinem signum Henrici regis positum est, quod primum esse debu-

videlicet, et Filii, et Spiritus sancti, ego HENRICUS Francorum rex Dei gratia.

Si erga cultum sanctorum et utilitatem ecclesiarum antiquorum institutio nos voluit esse devotos, quanto magis erga singularem memoriam nostræ salvationis, videlicet Dei Genitricis, quam post Deum credimus et confidimus non solum nostræ salutis ammiculum, sed et plenum effectum! Unde pro acquisitione æternæ felicitatis admodum sollicitus, circumspexi si circa me aliquid haberem, quod ejus famulati et promerendæ gratiæ impendere possem: et hoc mihi aliquantisper cogitanti ad memoriam rediit canonicorum Carnotensis ecclesiæ, quam sæpius inculceverant, petitio, per quam a diversis exhibitionibus et exactione illa, quæ vulgari nomine Vicaria vocatur, illum fiscum, cui Unigradus [at. Ingreium] vocabulum est, liberum et quietum deinceps esse concederem. Ego vero petitionis ipsorum exaggerando cumulum, universa concedo quæcunque quælibet terra præfati fisci mihi et meis hactenus persolvere consueverat, quatenus in eo habitantes tutius vivere, et idcirco quæcunque ab eis usibus canonicorum debentur, plenius valeant reddere, exceptis quatuor sextariis vini de unoquoque arpenno, quos mihi advocacionis gratia retinui, quatinus si in posterum quis ei fisco injuriam inferre tentaverit, rege auxiliante superno, me advocatum sibi sentiat esse infestum. Et ut nostræ liberalitatis munificentiæ omnibus sanctæ matris Ecclesiæ fidelibus et nostris esset nota, summo studio et diligentia præcipimus exarari et sigilli nostri impressione signari: quatenus quod manu propria signo crucis impresso statuimus esse ratum, per curricula succedentium temporum maneat inconvulsum. Et si quis hujus conventionis esse tentaverit violator, quod absit, iram Dei incurrat, atque nostræ nostrorumque auctoritate convictus abscedat, et pro illicita præsumptione auri libras centum regali fisco persolvat.

Actum publice Parisius anno Verbi incarn. 1048; iudicatione prima, regnante Henrico rege xviii anno, xv Kalendas Maii.

IV.

Privilegium pro monasterio Sancti Theodorici prope Remos. — Adjutus rex ab Alberto abbate in expugnatione Castri-Novæ, ejus monasterium a jugo advocatorum et vexationibus archidiaconorum absolvit.

(Circa an. 1050.)

[DOM. MARTENE, *Ampl. Collect.*, I, 422, ex ms.

S. Theodorici.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis. Ego (5) HENRICUS, gratia Dei Francorum rex, successoribus meis regibus pacem et salutem

Omnis quicumque alicui in aliquo dignitatis genere succedit, ejus imitator esse debet in omni honestatis proposito, cujus officio se mancipavit

(3) Aliquam hujus diplomatis partem edidit Mabillonius in *Annalibus Benedictinis*, tom. IV: integrum hic damus.

A libenter succedendo. Neque enim locum officii vel sedem celsitudinis usurpando appetere debet, qui ejus effectum vindicare non audeat. Unde nos liberalitatem et munificentiam regem et imperatorem, quibus cum officio tum dignitate, Dei gratia preveniente, successimus, pro posse exsequentes, erga loca sanctorum et congregationes fidelium divinæ majestati famulantium, ita liberales et devoti cultores esse cupimus, ut ab eorum excellentia et largitate desides et degeneres esse non videamur. Et licet hoc in commune omnibus ecclesiis debuerimus, ut eis ammiculari et subvenire dignum judicarem, illorum tamen necessitudini propensius debemus debito et ratione condescendere, quos in servitio nostro insudasse, et in fidelitate nostra contigit vehementius elaborasse. Notum siquidem est omnibus pene regni Gallorum incolis quantum laborem impenderimus in captione castri quod Novum vocatur. Ad quam strenue et viriliter peragendam, magnum solamen nobis præbuit locus S. Bartholomei (4), Alberto ejus loci tunc temporis abbate, diligenter et constanter adeo insistente, ut etiam a meis sæpe monitus essem, ut ei bonam vicem redderem, et dignam remunerationem pro merito conferrem. Qua persuasionis inductione meorum provocatus, deliberavi quærere quid prædicto loco et abbati possem exhibere pro sui beneficii et laboris remuneratione. Sed cum comperissem ab abbate et habitatoribus loci advocacionem abbatiæ, quam quidem castellani tenuerant, sibi et suis fuisse infestam, eo quod multas iniurias publice et privatim per eam perpessi fuerant, consilio et astipulatione meorum, jam dictam advocacionem cum beneficio ad eam pertinente, prædicto omnino concessimus loco.

Deinde nostræ serenitati suggererunt quod ab archidiacono, qui procurator et provisor ejusdem loci ad utilitatem esse debuerat, multa sub obtentu canonicæ institutionis patiebantur adversa. Pro quibus sæpius apud archiepiscopum proclamantes sæcularibus negotiis archiepiscopo sæpius intento, pacem secundum quod voluerant, et sibi necesse fuerat, non obtinuerunt. Hac necessitate coacti, nobis intimaverunt quid patiebantur adversi. Huic compatiens conquestioni, amicablem aggressus sum archiepiscopum cum ecclesiæ ministerialibus, petens ut quod contra canonum statuta et apostolicæ sedis decreta perspicue injuriosum erat, omnino prætermitterent, et quidquid malorum exigere poterat sub specie boni, causa nostri amoris et petitionis omnino frustrarent. Et hujus petitionis conditionem postquam ab illis non voluntarie obtinui, sub impressione nostri sigilli scriptam, et manibus fidelium nostrorum corroboratam, prædictæ ecclesiæ publice contulimus, et per assensum eunctorum qui affuerunt contradidimus. Petimus ergo successores

(4) Locus S. Bartholomæi est monasterium S. Theodorici prope Remos, cujus ille apostolus primarius patronus hactenus agnoscitur.

nostros ut quicquid pro salute animarum suarum statuerint, et velint esse in perpetuum, ita hoc nostrum statutum per curricula temporum, per eos contra episcoporum alumnos servetur inconvulsim. Hoc autem nostræ auctoritatis præceptum, ne alicujus temeritas contra fas et jura violare præsumeret, in consensu episcoporum nostrorum firmavimus, et per eorum excommunicationem corroboravimus, et præsentia (5) papæ ad hoc idem faciendum præsentari jussimus. Conventionem denique quam archiepiscopus et archidiaconus nobiscum firmaverunt et pacti sunt, scripto nostri præcepti inserere placuit ne quis in posterum emergeret, qui inde aliquid addere vel minuere, seu commutare aliquando posset.

V.

Privilegium Henrici I Francorum regis pro Casæ-Dei monasterio.

(An. 1052.)

[*Gall. Chr.* II, 1031.]

In nomine Domini, etc.

Notum esse volumus quod nostram adiens mansuetudinem venerabilis vir et Deo dignus Robertus Brivatensis canonicus et thesaurarius, a domino Rencone Arvernorum episcopo missus et per litteras commendatus, innotuit se quamdam ecclesiam in pago Averniensi in eremo sitam, et adeo honoribus ampliata, Casam-Dei nominatam, ad cultum et honorem abbatiæ promovere vellet, nostræ liberalitatis jussu et potestate, et episcopi sui permissione. Agentes itaque consilium commune cum proceribus et primoribus palatii nostri, decrevimus ejus annuere precibus, et tam pro nostro [s. nostræ], quam patrum nostrorum indulgentia, per præceptum nostræ firmitatis auctorisamus, et abbatiæ fieri jussimus et permisimus, etc.

Omittimus plurima de hac nova abbatiæ ecclesiæ Claromontensi subjecta, cum onere persolvendi precensu libram incensi in festo Assumptionis B. Mariæ. Reliqua quæ continent catalogum possessionum nascentis monasterii descripsimus.

Donia etiam pro Dei amore et timore ecclesiæ prædictæ concessa, auctoritate nostræ potestatis signavimus, et sigillo regio confirmavimus, scilicet in eadem villa ecclesiam quamdam in honorem SS. martyrum Vitalis et Agricolæ consecratam. In territorio Brivatensi ecclesiam unam in honorem S. Andrea de Comps. cum omnibus ad eam pertinentibus. In vico Tuniaci ecclesiam S. Germani martyris, cum ipso vico et omnibus ad eum pertinentibus. In territorio Fornoliensi ecclesiam cum ipsa villa et omnibus ad eam pertinentibus. Ecclesiam de Bello-pomerio cum ipsa villa et omnibus ad eam pertinentibus. Capellam de Castello-Bullionis. In vico Luziliaco tres ecclesias cum ipso vico et omnibus ad eum pertinentibus. In villa S. Domini

A duas ecclesias et medietatem ipsius villæ. In castro de Monte-Vasconum capellam. In villa S. Victoris duas ecclesias: in territorio Rocensi ecclesiam S. Desiderii ep. et mart. In territorio Lugdunensi, in villa quæ dicitur Sociacus, ecclesiam S. Mariæ cum ipsa villa et omnibus ad eam pertinentibus, et etiam perplura prædia villarum, terrarum cultarum et incultarum, silvarum, vinearum, aquarum et pasuorum. Quisquis autem aliquam controversiam vel calumniam huic donationi inferre præsumperit petitio illius irrita nostro præcepto fiat; et episcopi compatriotæ plenam vindictam faciant. Habeat autem prædicta ecclesiam licentia adaugendi et accrescendi jussu nostræ majestatis. Et quicquid rectores ejus in quascumque partes nostri salvo

B jure ecclesiastico acquisierint, tam in villis quam in prædiis, aut aliquibus bonis, firmitate nostræ majestatis signavimus; et tam futura acquirenda, quam præterita et acquisita bona tradidimus et auctorisavimus, etc.

Hoc autem præceptum, ut validiori astipulatione nitatur, annulo nostro subterfirmavimus, et Arvernensi episcopo et cæteris nostri regni auctoritæ episcopis mandavimus.

Actum Vitriaco palatio publice obtento dom. et venerabilis Hugonis Nivernensis episcopi, mens. Septembri, luna xi, ab Incarn. Dom. an. 1052, anno regni domini ac invictissimi Henrici regis xi.

Subscribunt huic præcepto præsules qui sequuntur: Aymo Bituricensis archiepiscopus: Renco Arvernensis ep. Hugo Nivernensis: Mainardus Senonensis archiep. Arnulfus Taron. Isambardus Aurelian. episcopus: Enzelinus Paris. Agobertus Carnot. Herbertus Autissiod. Helmuinus Augustod. Guido Cebilon.

Ex principibus et optimatibus Robertus Burgundinum dux regis frater: Odo ejusdem regis frater: Guillelmus, Aquitanorum dux: Guillelmus, Normannorum dux: comites Guillelmus, Rodulfus, Thebaldus Rainaldus, Sequinus. Sciolus scripsit ad vicem Balduini regis cancellarii xii Kal. Octobris.

Eodem fere tempore Leo papa idem monasterium sub tuitione S. Sedis apostolicæ susceptis, diplomati dato vi nonas Maii, pontificatus sui anno iv, Indict. v, postea vero tot hujusmodi diplomatibus sive pontificiis sive regiis, etc., donata fuit abbatia Casæ-Dei, ut illis facile amplum volumen colligi posset, sed ab istis commemorandis abstinemus. Primi benefactores fuerunt Stephanus de Mercorio, Gerardus de Tarlanda, Willelmus de Bassia, sed præsertim Guido dicitur Guillelmus vii Aquitanie dux.

VI.

Charta pro monasterio S. Victoris Nivernensis. — Erepta e laicorum manu abbatia S. Victoris Nivernensis restauratur.

(Anno 1055.)

[D. MARTENE, *Ampl. Collect.*, t. I, p. 434, ex archivis S. Victoris Massiliensis.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, Henricus, gratia Dei Francorum rex.

Siant omnes posteri, quæ ad instaurationem sanctæ Ecclesiæ catholicæ pertinere noscantur, sint

(5) Haud dubium Leonis papæ IV, quando Remos accessit, et in ecclesia S. Remigii, quam consecravit, concilium celebravit.

comitis, annuentibus Arcemburge-matre sua, Hugone fratre suo, Jachelina sorore sua, postulavit ut concederem pro remedio animæ Willelmi fratris sui nuper defuncti, cuidam suo homini nomine Ainardo, donum libertatis, quod ita et feci more regio, excusso scilicet de palmo denario; eo itaque tenore ut pateant ei ut libero viæ quadrati orbis. Et si quis contra hanc libertatem assurgere tentaverit, regi coactus centum libras auri exsolvat; suaque reclamatio irrita in perpetuum maneat. Et ut firma et stabilis permaneat, eam meo sigillo insignire feci.

Actum Turonis xiv Kal. Februarii, anno incarnati Verbi millesimo quinquagesimo sexto, regni que Henrici régis vicesimo sexto.

Ego Balduinus cancellarius relegendo subscripsi.

VIII.

Henrici Francorum regis diploma quo abrogat injustam consuetudinem. — Ne portæ civitatis Aurelianensis tempore vindemiæ claudantur nec custodes adhibeantur

(Anno 1058.)

[ACHERY, *Spicil.* tom. III, p. 401.]

In Christi nomine ego HENRICUS, gratia Dei Francorum rex.

Notum volo fieri cunctis fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ, tam præsentibus quam futuris, qualiter Isembardus Aurelianensis episcopus, cum clero et populo sibi commisso, nostram serenitatem adiit, questionem faciens super quadam injusta consuetudine quæ videbatur esse in eâ urbe, videlicet de custodia portarum, quæ custodiebantur et clauderentur civibus tempore vindemiæ, et de impia exactione, vini quas faciebant ibi ministri nostri; obnixè et humiliter deprecans, ut illam impiam et injustam consuetudinem sanctæ Dei Ecclesiæ, et illi, clero et populo, pro amore Dei et pro remedio animæ nostræ et parentum nostrorum in perpetuum perdonarem. Cujus petitioni benigne annuens perdonavi Deo, sibi et clero et populo supradictam consuetudinem et exactionem perpetualiter. Ita ut nulli amplius ibi custodes habeantur, nec portæ sicut solitum erat illo tempore toto claudantur, nec vinum cuilibet tollatur, nec exigatur. Sed omnibus sit liber ingressus, et egressus, et unicuique res sua jure civili et æquitate servetur. Hæc autem perdonatio ut firma et stabilis in perpetuum permaneret, hoc testamentum nostræ auctoritatis inde fieri volumus, subterque sigillo et annulo nostro firmavimus.

Signum Isembardi Aurelianensis episcopi, S. Henrici régis, S. Gervasii Remensis archiepiscopi, S. Hugonis Bardulfi, S. Hugonis buticularii, S. Henrici de Ferrariis, S. Malberti præpositi, S. Hervei viarii, S. Herberti subviarii, S. Gisleberti pinceræ, S. Jordanis cellarii. Balduinus cancellarius subscripsit.

Datum Aureliæ publice vi Nonas Octobris,

A anno ab Incarnatione Domini millesimo quinquagesimo septimo, Henrici vero régis vicesimo septimo.

IX.

Charta Henrici régis pro monasterio Sancti Petri.
(Anno 1058.)

[*Gall. Chr.* VIII, 304.]

HENRICUS gratia Dei Francorum rex.

Cum regalis solium dignitatis multiplex virtutum cultus exornet, liberalitas tamen et magnificentia inter has præcipuum locum tenet. Notum sit ergo omnibus, quod quidam meus fidelis Albertus nomine, filius Ribaldi nobilissimi viri, nostræ serenitatis adiit præsentiam, obnixè postulans, ut regali pietate nostræ munificentia assentando, suis precibus aurem inclinare dignaremur, videlicet et quendam ecclesiam, quam pater ejus fidelis noster Ribaldus in honore B. Germani Altissiodorensis episcopi, in Bruerolensi vico pro salute animæ sue construxerat, sancto Petro apostolo, in cænobio suburbii Carnotinae urbis, atque ex rebus quas et nostro beneficio possidere videbatur præfatam ecclesiam, tam ipse quam ejus fideles pro Dei amore clementia locupletare liberaliter quivissent. Cujus justam petitionem judicantes cum episcopo Agoberto, in cujus diocesi ecclesia est, nec non et optimatibus nostris dignum duximus pro nostra salute et integritate regni nostri assensum præbere. Datum itaque ei licentiam ut præfatam ecclesiam ex nostro beneficio quod possidet, amplifiet, et quicquid ei conferre voluerit, ita sit liberum ab omni judiciaria potestate solutum, ut idem fidelis noster Albertus hactenus a nobis tenuit, etc. Placuit etiam nostræ pietati huic operi addere de rebus quas ipse Albertus dedit præfatæ ecclesiæ, etc. Ego Albertus nobilissimi Ribaldi filius cupiens cælestium nascisci consortium, favente charissima conjuge Adelaisa, liberam ab omni calumnia hominum ecclesiam de Bruerolensi vico, quam pater meus in honore sancti Germani episcopi construxit, cum atrio, sepultura et decima ecclesiæ quæ in manu nostra esse videtur, sancto Petro Carnotensi conceo, ut monachi eandem ecclesiam teneant, altare quoque ejusdem ecclesiæ quod ab episcopo Carnotensi in feudo tenebant. Huic largitioni meæ dominus Agobertus episcopus, cum consensu canonicorum qui cum ipso erant Drocis in curia régis, addidit petitione Landrici abbatis et nostra flexus. Item censum ipsius vici cum decima mercati concedo, etc. Similiter monachis Sancti Petri concedo liberum transitum per totam terram, ut nulla unquam consuetudo ab eis requiratur de piscibus, de corvis, seu de rebus omnibus quæ monachorum esse ostenduntur. Possem addere, quæ mei fideles loco prædicto contulerunt, sed quia alias scriptum est, corroborare hanc chartam sigillo régis cum nonnibus optimatum festino, etc.

Signum Radulfi comitis, sig. Walterii comitis filii Radulfi, sig. Hugonis comitis, sig. Alberti, signum

Theudonis fratris ejus, sig. Guarini fratris ejusdem, sig. Frederici, sig. Balduini, sig. Simonis, sig. Agoberti episcopi, sig. Hugonis decani, sig. Guillelmi præpositi, signum Sigonis, signum Ascelini, sig. Gencelini decani.

X.

Henricus rex inducit canonicos regulares in ecclesiam S. Martini a Campis, a se restauratam.

(Anno 1060.)

[*Gall. Chr. VII, 32.*]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, etc.

Igitur ego HENRICUS, Dei gratia rex Francorum, sedula cogitatione recolens qualiter decorem domus Domini et locum habitantium [*al.*, habitationis] ejus dilexi, omnibus tam præsentibus quam futuris notum fieri volui. Porro ante Parisiacæ urbis portam in honore confessoris Christi Martini abbatia fuisse dignosebatur, quam tyrannica rabie (quasi non fuerit) omnino deletam, ab integro ampliorem restitui, ecclesiam, quæ diu sterilis amissa prole fleverat, querens reddere secundam cœlesti Sponso; religiosorum consilio virorum, canonicos regulari conversatione ibidem Deo famulantes attitulavi, ut sine sollicitudine magis divinis quam sæculi curis vacantes valeant vivere, de facultatibus dotem faciens ecclesiæ ob remedium patris mei matrisque meæ animarum, atque pro mei conjugisque meæ et prolis salute et pace hæc illis largior possidenda perpetuo jure : altare in primis ejusdem basilicæ omni clarificatum libertate, et terras quas circa eandem ecclesiam prius habebam, et quas ibidem Ansoldus cum nepotibus suis Milone scilicet et Warrino mihi dedit, concedente Hugone comite propter præfati Milonis reconciliationem, qui tunc reus magni criminis erat adversum me; sed precibus Ymberti præsulis accepta terræ cultura a supradictis militibus, commissum illud (unde centum libras justo judicio exsolveret), dimisi. Has ego [*al.*, ergo] terras circa muros ecclesiæ sitas eidem ecclesiæ concedo, ea videlicet libertate ut nullus in eis aliquam redhibitionem exigere præsumat : apud Parisios vero molendinum unum : in villa quæ dicitur Alberti villare, terram quam ibi habebam : Noisiacum vero super Maternam situm, cum omnibus redditibus et redhibitionibus terræ, silvæ, vinearum atque pratorum : in territorio autem Meldensi villam nomine Anethum cum omnibus redditibus et redhibitionibus terræ, silvæ, vinearum, atque pratorum : de redditibus quidem passionis, vierix silvæ atque liegii [*al.*, leigii] omnem decimam. Item in pago Parisiensi Bongeias cum omnibus redditibus et redhibitionibus libere sibi adjacentibus. Sed et in pago Laudunensi Disiaci (excepto altari) dimidium cum præfatis possessionibus habeant, teneant, regant atque possideant. Illud ergo prætermitti nullatenus volo, quia præfatum ecclesiam ea firmitate munio,

(7) Annus xxvii regni Henrici et annus Christi 1060 non conveniunt, error est præterea in indi-

quatenus in perpetuum regio jure ab omnibus fore concedatur libera, tam videlicet intra ambitum munitionis ejus, quam extra in procinctu illius, in teloneis, in fredis, in justitiis, in omnibus quæcumque jus nostri exigit fisci, nemo unquam illam inquietare audeat. Canonici etiam hanc potestatem habeant, ut, abbate obeunte, assensu fratrum, boni testimonii virum, nemine perturbante, restituant Verum etiam ut ea fisca firmamento teneantur stabili, hanc chartam in qua, me præcipiente, hæc omnia scripta sunt, sigillo meo subterfirmavi. Ego ipse rex Henricus et regina pariter, et Philippus filius meus cum fratribus suis manu firmatam corroboravimus. Quam quidem Mainardus Senonum archiepiscopus cum Ymberto Parisiorum præsule, aliique quam plurimi, tam pontifices quam laici principes confirmarunt et corroborarunt omnibus supra memoratis faventes. Si quis autem posthac privilegium hoc violare præsumperit, primum sacrilegii sive tantæ auctoritatis negligentia reus duro anathemate feriatur, deinde nefandæ præsumptionis irritus gravi census detrimento damnatur. Anno regni supra dicti regis xxvii.

(7) Actum anno ab Incarnatione Domini 1060, indict. xv, Parisiis publice.

Signum Henrici regis. S. Philippi regis. S. Annæ reginæ. S. Mainardi archiepiscopi Senonensis. S. Gervasii Remensis archiepiscopi. S. Ymberti episcopi Parisiensis. S. Ojolrici archidiaconi Parisiensis. S. Balduini cancellarii. S. Voizelini capellani. S. Richardi capellani. S. Radulfi comitis. S. Theobaldi de Montemorenci. S. Rainaldi camerarii. S. Albrici constabularii. S. Willelmi seniscalci. S. Hugonis buticularii. S. Roberti coci. S. Radulfi Belvacensis. S. Yvonis subcamerarii. S. Walteri filii Berneri. S. Amalrici Rusi. S. Willelmi fratris Baldrici. S. Widonis Ambianensis episcopi. S. Walteri Meldensis episcopi. S. Elinandi Laudunensis episcopi. S. Frollandi Silvanectensis episcopi. S. Trecensis episcopi. S. Roberti filii comitis Balduini. S. Widonis Ponthivensis comitis. S. Baldrici. S. Engenulfi. S. Amalrici de Monteforti. S. Stephani præpositi. S. Framericus coci.

XI.

D Henricus rex ecclesias SS. Stephani, Juliani, Severini, et Bacchi canonicis Parisiensibus tradidit.

(An. inc.)

[*Gall. Chr. VII, 31.*]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HENRICUS, gratia Dei Francorum rex.

Noverit posteritas omnium S. matris Ecclesiarum fidelium et nostrorum, quod quidam Imbertus Parisiacensis Ecclesiæ episcopus, nostræ serenitati adierit præsentiam, rogans et obnixè postulans ut quasdam ecclesias in suburbio Parisiacensi, nostræ potestati et antecessorum nostrorum antiquita-

ctione quæ non xv ut in charta, sed xiii anno 1064 numerabatur.

mancipatas, S. Stephani scilicet, Juliani martyris, Severini solitarii, nec non et sancti Bachii, quarum quædam olim abbatiarum dignitate sublimate, et ideo receptaculum et stationem congregationi canonicorum præbentes S. Mariæ, sed propter regni perturbationem rebus concessis spoliatae solitudini vacantes, parvum aut nullum antiquæ possessionis retinuerant statum, prædictæ congregationi concederemus. Sed quia apud nos pro suis meritis prædictus episcopus erat magnus, ejus voluntati nolentes aliquid derogare, concessimus ejus petitioni prædicta loca regali præcepto et liberalitate, eo pacto et conditione, ut quantum Giraldus clericus earum possessor vixerit, sine inquietudine per assensum canonicorum totius congregationis teneat, et post ejus excessum usibus canonicorum sine reclamazione mancipetur: et ibi pro remedio animæ meæ vel parentum meorum canonici aggregentur, qui pro statu et incolumitate regni nostri exorantes ad utrumque sufficiant, scilicet et ad stationem more solito reddendam ecclesiæ, et ad serviendum canonicæ valeant communiter degere.

XII.

Henricus rex abbatiam S. Germani in Laia Ecclesiæ Parisiensi concedit.

(An. inc.)

[*Gall. Chr. VII, 31.*]

Cum vere gaudia immortalitatis sanctorum procul dubio neque aliis virtutum acquirantur obsequiis, et exhibitionibus elemosynarum ad profectum perveniat animarum; cumque regni dignitatis semper requirat officium sanctæ matris Ecclesiæ, si quod imminet, exterminare periculum, ipsiusque longeque propagare beneficium defunctorum patrum pietate collatum, nullomodo æterni

vitare supplicii speramus incendium, si in quantum nostræ permittitur facultati, divinum cessamus explere ministerium. His igitur accensus monitis ego Henricus princeps licet non idoneus in regnum Francorum, Deo volente, constitutus, tam domini Imberti Parisiorum præsulis acquievi petitionibus, quam Christicolis omnibus (tam futuris quam presentibus reverentiam Christianæ religionis debita nec non condigna veneratione colentibus. Sanctæ matris supradictæ feliciter a conatibus educatis uberibus innotescere de re, ut abbatiam quandam in silva quæ Lea dicitur, patris mei Roberti clementia in honore S. Germani fabricatam, S. Parisiensi Ecclesiæ concederem. Quod, quia dignum videbatur annuens, ore aq̄ue corde benigno suscipiens, cum consensu ac voluntate episcoporum atque abbatum, seu omnium comitumque militumque nostrorum S. Dei Genitrici cum omnibus quæ ad eam pertinent, ipsam abbatiam contuli, ut quantum loci illius præsidēs vivent, teneant, regant, nulloque nostrorum successorum auferente possideant, videlicet terram Filiolacurti et in pago Pinciaco altare Aureæ vallis et in pago Valcasino altare Trece, in pago Belvacensi altare Borreti, et ecclesiam S. Mariæ in insula Parisii, item præfato præsuli quæ ad ecclesiam ipsam non pertinent in suburbio Parisii quatuor arpennos vinearum. Sed ut hoc nostræ clementiæ donum nostris futurisque temporibus firmum habeatur, placuit nobis quatenus exinde præceptum fieri juberemus, videlicet ut nec nostris, nec cuius post futurisque temporibus, aliquis hominum quodlibet ei impellimentum de iisdem rebus inferre præsumat. Et ut hæc nostri præcepti auctoritas firmiter habeatur, manu nostra subtefirmavimus, et sigilli nostri impressione signavimus.

Conrad II, the Salic, Roman Imp.

CHUONRADUS II IMP.

HUJUS NOMINIS INTER REGES SECUNDUS, INTER AUGUSTOS PRIMUS, COGNOMINE SALICUS

(An. 1024-1039.)

CHUONRADI II CONSTITUTIONES

(D. PERTZ *Monumenta Germaniæ historica*, Leg. tom. II, p. 38.)

I.

EDICTUM DE MANCIPIIS ECCLESiarUM (1).

(Circa an. 1031.)

CHUONRADUS, Dei gratia Romanorum imperator Augustus, BERENHARDO duci, SIGIFRIDO comiti, BERNHARDO marchioni, salutem et gratiam.

(1) Prodit jam prima vice ex tabulario regio Hannoverano, ubi inter chartas episcopatus Verdensis authenticum sigillo imperiali insignitum asservatur

Quamvis pro totius rei publicæ longe lateque procuranda utilitate, jugem debeamus sollicitudinem gerere, tamen ut pro ecclesiarum Dei statu solertius invigilemus, nos obligatioribus esse non ignoramus. Unde, quia sanctæ Fardensis ecclesiæ mancipia ceu bruta animalia pro quantulocunque pretio

Apographum ejus exstat in Copiario Verdensi, ubi tamen Chuonradi loco *Henricus* scribitur.